

MARTIN & CHARLES
WEBSTANDARDS CONSULTING

PÁRTOK ÉS A DIGITÁLIS ESÉLYEGYENLŐSÉG

A MAGYARORSZÁGI PÁRTOK ÉS PÁRTVEZETŐK HONLAPJAINAK
ÖSSZEHASONLÍTÁSA A SZABVÁNYKÖVETÉS ÉS AZ INTERNETES
AKADÁLYMENTESSÉG SZEMPONTJÁBÓL - 2007. JÚNIUS

Szántai Károly

vezető szaktanácsadó, internet hozzáférhetőségi és használhatósági szakértő
karoly.szantai@martin-charles.com

Martin & Charles Webstandards Consulting

<http://www.martin-charles.hu>

info@martin-charles.com

T: +36 1 421 5830

F: +36 1 421 5831

Copyright ©2007 Martin & Charles Webstandards Consulting Kft.

Minden jog fenntartva.

Bevezető

Tagadhatatlan tény, hogy az internet egyre nagyobb szerephez jut a hazai pártpolitikai életben is. Szerves része lett a pártok választási és aktuálpolitikai kampányainak, a pártok és szimpatizánsaik közötti interaktív kapcsolattartásnak. Ma már szinte nincs olyan pártrendezvény vagy sajtótájékoztató, ahol a háttérdíszleten ne jelenne meg hangsúlyosan az adott párt honlapjának címe. Az információs társadalomban akár közvetlenül a pártok vezetőivel is felvehető a kapcsolat, hiszen sokan közülük saját honlappal rendelkeznek.

Köztudott, hogy a pártok túlnyomó többsége kiáll az Európai Unió által képviselt értékrend mellett. Nos az Európai Unió elég határozott irányelveket fektetett le az információs társadalom kiépítésével kapcsolatban. Ezek közé tartozik például az eAccessibility (eHozzáférhetőség) irányelv [1], amely azt célozza meg, hogy senkit se korlátozzanak technikai akadályok az információs társadalmi szolgáltatások igénybevételében. Vagyis mindenki egyforma eséllyel férhessen hozzá például a weboldalakon található információkhoz, függetlenül attól, hogy fogyatékkal él-e vagy sem, hány éves, milyen környezetben vagy milyen eszközzel kapcsolódik a világhálóra. A köztudatban és - tisztelet a ritka kivételnek - sajnos az informatikai szakemberek körében ez az akadálymentesítés - tévesen - csak a vakok és gyengénlátók számára kialakított úgynevezett „vakbarát verziós” weboldalakban nyilvánul meg. Pedig az információs esélyegyenlőségen alapuló hozzáférhetőség ennél jóval tágabb értelmű. Gondoljunk csak arra az esetre, amikor az idei APEH elektronikus adóbevallásoknál csak egy típusú operációs rendszerről lehetett a bevallásokat elküldeni. Ez egyértelmű technikai akadályt jelentett azoknak az állampolgároknak, akik más operációs rendszert használnak.

A gyakorlatban a különböző képességekkel rendelkező felhasználók, számtalan különböző operációs rendszer, számtalan különböző böngészőprogramja segítségével szörfölnek a világhálón. Mint az élet más területein, a weboldalak fejlesztése kapcsán is kialakultak azok a szabványok (az úgynevezett webszabványok) és jól bevált gyakorlatok, melyek segítségével ez a sokszínűség eredményesen kiszolgálható. Ezek alkalmazása a felhasználók legszélesebb rétege számára nyitja meg az utat az akadálymentes internetezés felé.

Az Európai Unió tagállamainak illetékes miniszterei 2006. júniusi rigai tanácskozásukon [2] egyértelműen kimondták, hogy 2010-ig a közzsféra minden weboldalát akadálymentessé kell tenni. Ez a döntés érinti az összes magyar közcélú oldalt, így a magyar pártok honlapjait is, hiszen azok is az információs társadalmi közzsféra részei. Vajon hogyan viszonyulnak a hazai pártok ehhez a kérdéshez a gyakorlatban? Ennek egyik fokmérője lehet, ha megnézzük, jelenleg milyen állapotban vannak honlapjaik ebből a szempontból.

A vizsgált honlapok

A felmérés során azoknak a pártoknak és pártelnököknek a honlapjait vizsgáltam, akik a 2006. évi országgyűlési választásokon szignifikáns mennyiségű szavazatot kaptak.

Pártok honlapjai (ABC sorrendben):

- FIDESZ - <http://www.fidesz.hu>
- Jobbik - <http://www.jobbik.hu>
- KDNP - <http://www.kdnp.hu>
- MDF - <http://www.mdf.hu>
- MIÉP - <http://www.miep.hu>
- MSZP - <http://www.mszip.hu>
- Munkáspárt - <http://www.munkaspart.hu>
- Somogyért - <http://www.somogyert.hu>
- SZDSZ - <http://www.szdsz.hu>

Megjegyzés: A vizsgálat idején a Centrum Párt <http://centrum-part.hu> címen elérhető honlapja karbantartás alatt állt.

Pártelnökök honlapjai (ABC sorrendben):

- Dávid Ibolya (MDF) - <http://www.davidibolya.hu>
- Gyenesei István (Somogyért) - <http://www.gyenesei.hu>
- Gyurcsány Ferenc (MSZP) - <http://www.miniszterelnok.hu>
- Kóka János (SZDSZ) - <http://www.kokajanos.hu>
- Orbán Viktor (FIDESZ) - <http://www.orbanviktor.hu>

Megjegyzés: A vizsgálat idején a Centrum, a KDNP, a MIÉP és a Munkáspárt elnökének nem volt saját honlapja. Vona Gábor (Jobbik) <http://www.vonagabor.hu> címen elérhető honlapja karbantartás alatt állt.

A vizsgálat módszere

Egy weboldal minősége több szempontból is vizsgálható. Ezek között vannak objektív és szubjektív szempontok. Az utóbbi alapján általában a weboldal küllemét, megjelenését, esetleg tartalmi hasznosságát szokták megítélni. Sajnos, ma még általánosan bevett gyakorlat, hogy a felhasználók, a média, sőt még a weboldal tulajdonosa szemében is ez az egyetlen fokmérő. Pedig egy weboldal mélyén több olyan dolog is vizsgálható, ami objektívebb képet fest annak minőségéről.

Ebben a vizsgálatban igyekeztem csak objektív szempontok szerint értékelni. Szándékosan nem vettem figyelembe az oldalak esztétikai megjelenését és tartalmát, továbbá nem volt céлом a weboldalak használhatóságának vizsgálata sem.

Egy honlap átfogó vizsgálata több reprezentatív mintaoldal vizsgálatát igényli. Erre most - a korlátozottan rendelkezésemre álló idő és egyéb erőforrások miatt - nem volt lehetőségem. Emiatt a vizsgálat csak a honlapok főoldalára korlátozódott. Tapasztalati tény, hogy a weboldalak megrendelői és kivitelezői kiemelt hangsúlyt helyeznek a főoldalra. Mindketten minden energiájukat, tudásukat beleadják a főoldal elkészítésébe, így az egyfajta (ha nem is teljes) tükröképet mutat a honlap egészének minőségéről.

A vizsgálat négy, egymással szorosan összefüggő területre koncentrált. Ezek kiválasztásában és értékelésében egy hasonló témájú ausztrál felmérést [15] vettem alapul, néhány ponton módosítva azt. A négy terület a következő:

- A jelölőnyelvi kód (HTML/XHTML kód) minősége
- A megjelenési kód (CSS kód) minősége
- A tartalom és megjelenés szétválasztásának mértéke
- Hozzáférhetőség (akadálymentesség)

Minden vizsgált honlap maximálisan 20 pontot érhetett el úgy, hogy egy-egy területre maximálisan 5 pontot kaphatott.

A jelölőnyelvi kód minőségének értékelési szempontjai

A jelölőnyelvi kód biztosítja a weboldal szerkezeti és tartalmi felépítését. A legelterjedtebb jelölőnyelvek a HTML (HyperText Markup Language) [3] és az XHTML (eXtensible HyperText Markup Language) [4]. Ezek mindegyikét a W3C [5] nevű szervezet által kiadott de-facto szabványok írják le. A weboldal jelölőnyelvi kódját akkor nevezzük szabványosnak (érvényesnek), ha az megfelel valamelyik érvényben lévő jelölőnyelvi szabványnak. Ez az egyik alapfeltétele a weboldal hozzáférhetőségének.

A jelölőnyelvi kód vizsgálata arra irányult, hogy a vizsgálatba bevont weboldalak jelölőnyelvi kódja érvényes-e, azaz megfelel-e valamelyik érvényben lévő jelölőnyelvi webszabványnak. A vizsgálat során a W3C által biztosított automatikus érvényesség-ellenőrző programot [6] használtam, amit manuális átvizsgálással is kiegészítettem.

Pontozás

- 2 pont levonás járt, ha a DOCTYPE (lásd később) hiányzik vagy a HTML 4.01 verziójánál régebbi szabvány használatát deklarálja.
- 1 pont levonás járt, ha az oldal karakterkódolása a magyar ékezetes karakterekhez nem megfelelő.
- 1 pont levonás járt a jelölőnyelvi kódban található minden egyes típushibáért.

A megjelenési kód minőségének értékelési szempontjai

A megjelenési kód - a modern webfejlesztési gyakorlatban - a weboldal egészének vagy egyes részeinek a megjelenését szabja meg. A megjelenési kód a CSS (Cascading Style Sheets) [7] megjelenési nyelv segítségével adható meg. A CSS nyelv is a W3C által kiadott de-facto webszabvány.

A megjelenési kód vizsgálata arra irányult, hogy a kérdéses weboldalak használják-e a CSS-t, és ha igen, akkor a szabványnak megfelelően teszik-e azt. A vizsgálatához a W3C által biztosított automatikus CSS ellenőrző programot [8] használtam.

Pontozás

- Automatikusan 0 pontot kapott erre a területre az a weboldal, amelyik nem alkalmazza a CSS-t.
- 1 pont levonás járt a megjelenési kódban található minden egyes típushibáért.
- 1 pont levonás járt, ha CSS kódban a betűcsalád (`font-family`) meghatározására szolgáló deklarációkból hiányzik az általános betűcsalád értéke, mint legvégső alternatíva.

A tartalom és a megjelenés szétválasztottságának értékelési szempontjai

Ebben a vizsgálatban újra a jelölőnyelvi kód minőségét vizsgáltam meg, de egy másik aspektusból. A webszabványok előírják, hogy a weboldal tartalmát és megjelenését a lehető legnagyobb mértékben szét kell választani. Ez azt jelenti, hogy a tartalmat a jelölőnyelvi kódban, a tartalom illetve az oldal megjelenését a CSS kódban kell megadni. A jelölőnyelvi kód elsődleges feladata tehát a tartalom és a szemantikai struktúra biztosítása. Ebből az elvből kiindulva kifogásolható, ha a jelölőnyelvi kódban megjelenésre vonatkozó elemek, attribútumok szerepelnek.

A tartalom és a megjelenés szétválasztása döntő mértékben hozzájárul az oldal akadálymentesítésében.

Pontozás

- 2 pont levonással járt, ha a weboldal nem CSS-ben definiált layout-ra, hanem a jelölőnyelvi kódban definiált, táblázat alapú layout-ra épül.
- 1 pont levonással járt, ha a jelölőnyelvi kódban megjelenési jelölőelem található (a `font` jelölőelem kivételével).
- 1 pont levonással járt, ha a jelölőnyelvi kódban `font` jelölőelem található.
- 1 pont levonással járt, ha a jelölőnyelvi kódban megjelenéshez kötött attribútumok szerepelnek.
- 1 pont levonással járt, ha a CSS kód a jelölőnyelvi kódban inline módon szerepel.

A hozzáférhetőség értékelési szempontjai

A hozzáférhetőségi vizsgálat során azt vizsgáltam, hogy a kérdéses oldalak milyen szinten felelnek meg a W3C által kiadott WAI [9] WCAG 1.0 [10] hozzáférhetőségi webszabványnak. Az Európai Unió irányelvei szerint minden közcélú weboldalnak meg kell felelnie ezen szabvány legalacsonyabb, „Level A” szintjének. Középtávon pedig a „Level AA” szint elérése a cél.

A vizsgálathoz a W3C WAI WCAG 1.0 Prioritás 1 és Prioritás 2 ellenőrzőpontjaira [11] épülő UWEM 1.0 (Unified Web Evaluation Methodology - Egységes Web Vizsgálati Módszertan) [12] módszertant alkalmaztam. Az UWEM az Európai Unió által támogatott, 23 európai szervezet által kidolgozott módszertan, amely egységes alapot biztosít az európai közcélú webhelyek hozzáférhetőségének vizsgálatához. Az UWEM szoros összhangban áll a W3C által javasolt vizsgálati módszertannal [13].

Miután csak a „Level A” szint teljesítését vizsgáltam, ezért az oldalakon az UWEM 146 tesztjéből, csak a releváns 53 tesztet végeztem el. A vizsgálat alapvetően manuális átvizsgálással történt, amihez bizonyos esetekben automatikus eszközök segítségét is igénybe vettem.

Pontozás

- 2 pont levonás járt minden - az `alt` attribútummal kapcsolatos - negatív eredménnyel zárult UWEM tesztért (1.1_HTML_01, 1.1_HTML_02, 1.1_HTML_03 tesztek). Ebben a kérdésben azért voltam ilyen szigorú, mert az oldal akadálymentesítése szempontjából az `alt` attribútum használata az egyik legfontosabb és a legkevesebb webfejlesztési tudást igénylő feladat.
- 1 pont levonás járt minden más negatív eredménnyel zárult UWEM tesztért.
- 2 plusz pont járt azért, ha az oldalnak vakbarát verziója is van.

Az utóbbi kapcsán megjegyezném, hogy véleményem szerint a vakbarát verzió ugyan nem a legjobb és a követendő akadálymentesítési módszer, azonban értékelendő, ha az oldal fejlesztői legalább ezen a szinten gondoltak a hozzáférhetőség kérdésére. Fontos, hogy a vakbarát verzió minőségét a WAI WCAG 1.0 11.4 ellenőrzőpontja kapcsán több UWEM teszt is vizsgálja. Vagyis ha a vakbarát verzió ezeken az UWEM teszteken nem megy át, akkor azért 1-1 pontlevonás jár. Ez végeredményben a vakbarát verzióért járó plusz két pont „elolvadását” jelenheti.

A vizsgálat időpontja

A vizsgálat 2007. június 19.-én és 20.-án zajlott, a honlapok interneten nyilvánosan publikált akkori állapot alapján. A honlapok a vizsgálat óta megváltozhattak.

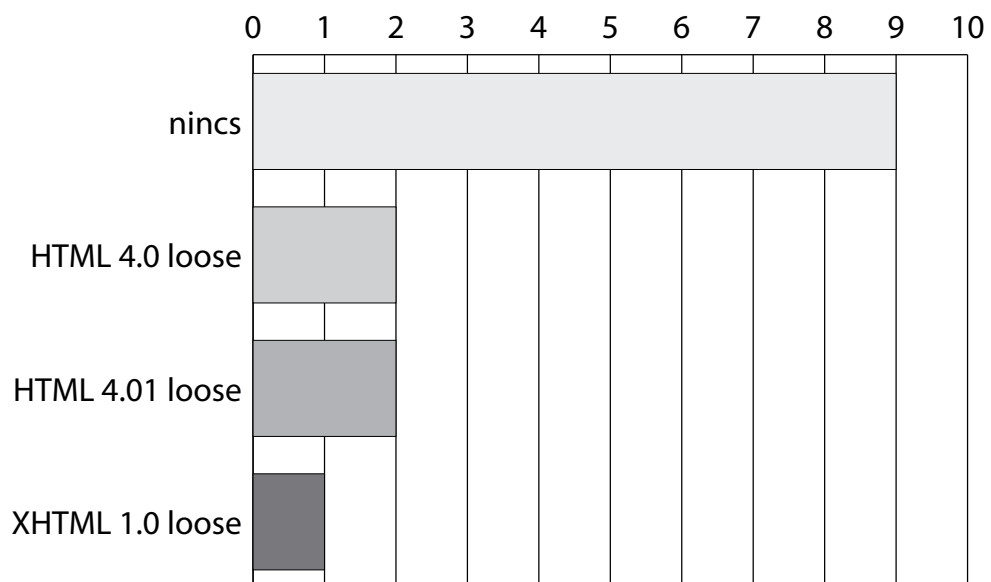
A jelölőnyelvi kód (HTML/XHTML kód) minősége

Dokumentum típus deklaráció (DOCTYPE)

A DOCTYPE segítségével deklarálható, hogy a weboldal melyik jelölőnyelvi szabványt követve készült. A jelölőnyelvi szabványok szerint a DOCTYPE deklarációnak kötelezően szerepelnie kell a weboldal kódjának legelején. Ellenkező esetben a weboldal kódja nem tekinthető érvényesnek (szabványosnak).

A 14 vizsgált oldalból 9-nél hiányzik a DOCTYPE deklaráció, vagyis ezen oldalak készítői nem is akartak igazodni semmilyen szabványhoz. Tapasztalatból tudom, hogy ez az esetek nagy százalékában nem tudatosan van így, hanem aggasztóan hiányos a webfejlesztők ebbéli tudása.

A DOCTYPE-pal rendelkező oldalak közül 2 - a már elavultnak tekintett - HTML 4.0 szabvány használatát deklarálja. A HTML 4.01 szabványt 2 oldal, míg a jelenlegi webfejlesztési trendnek megfelelő XHTML 1.0 szabványt pusztán 1 oldal használja.

1.ábra: A deklarált dokumentum típusok megoszlása a vizsgált oldalakon

Feltűnő, hogy egyik oldal sem alkalmazza a jelölőnyelvi szabványok úgynevezett strict (szigorú) alverzióit. Csak loose (laza) alverziókkal találkozunk.

Fontos hangsúlyozni, hogy pusztán a deklaráció megléte nem jelenti azt, hogy az oldal valóban meg is felel a deklarált szabványnak. Bizonyítja ezt az a tény is, hogy a DOCTYPE-pal rendelkező vizsgált oldalak egyike sem szabványos, mert a deklarált jelölőnyelvi szabványt több ponton megsértik.

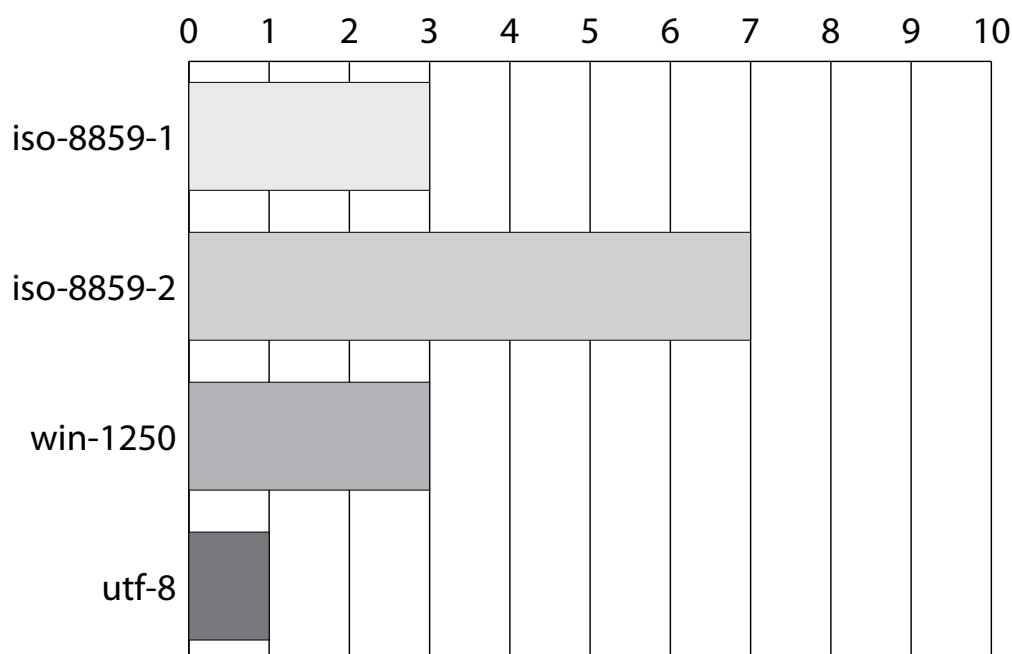
Karakterkódolás

A magyar nyelvben megtalálható ékezetes karakterek miatt nagyon fontos, hogy a weboldalak a megfelelő karakterkódolási szabványt alkalmazzák.

A 14 vizsgált oldalból 3 helytelenül az ISO-8859-1 karakterkódolási szabványt használja. Ez azért hiba, mert az ISO-8859-1 nem tartalmazza a magyar ékezetes karaktereket, így ezeken az oldalakon rossz karakterek jelenhetnek meg.

3 oldal a win-1250 karakterkódolást használja. Ez ugyan tartalmazza a magyar ékezetes karaktereket, de platformfüggősége miatt nem tekinthető szabványnak.

8 oldal helyesen az ISO-8859-2 vagy az UTF-8 szabványt alkalmazza. Ezek a szabványok minden tekintetben megfelelnek a kívánt követelménynek. Érdekes, hogy csak 1 oldal használja a legmodernebb webfejlesztési trendnek megfelelő UTF-8 szabványt [14].

2.ábra: Az alkalmazott karakterkódolási szabványok megoszlása a vizsgált oldalakon

Hibák a jelölőnyelvi kódban

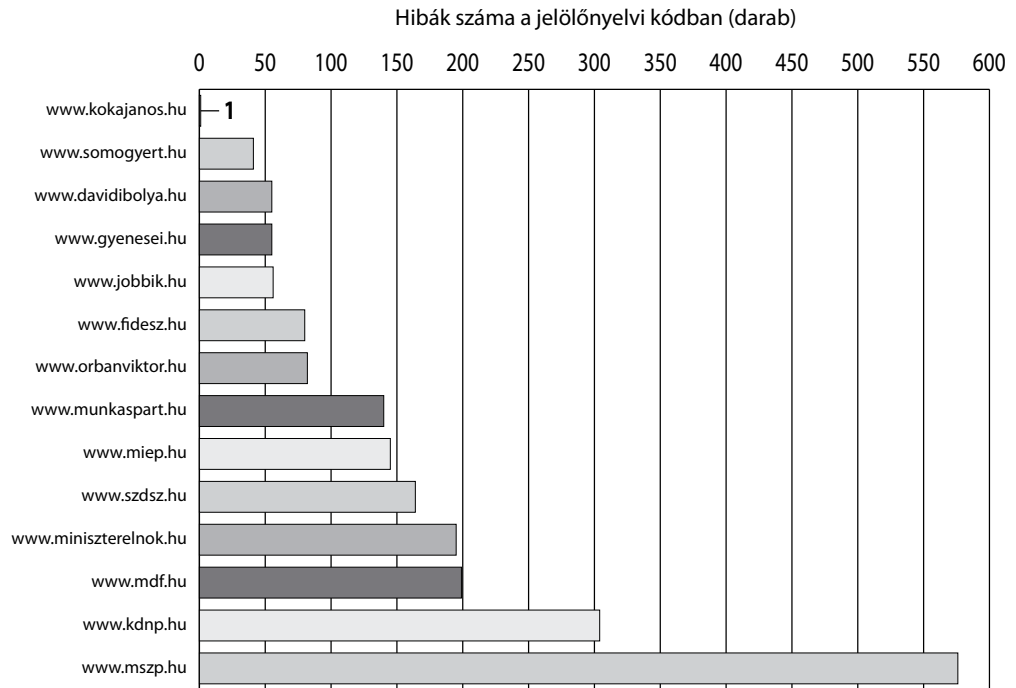
Ahogy azt a dokumentum típus deklarációnál említettem, a vizsgált weboldalak egyike sem felel meg az érvényben lévő jelölőnyelvi szabványoknak, vagyis a HTML/XHTML kódjuk nem érvényes.

A 14 vizsgált oldalon összesen 2093 jelölőnyelvi hiba van, ami azt jelenti, hogy átlagosan közel 150 hiba jut mindegyikre.

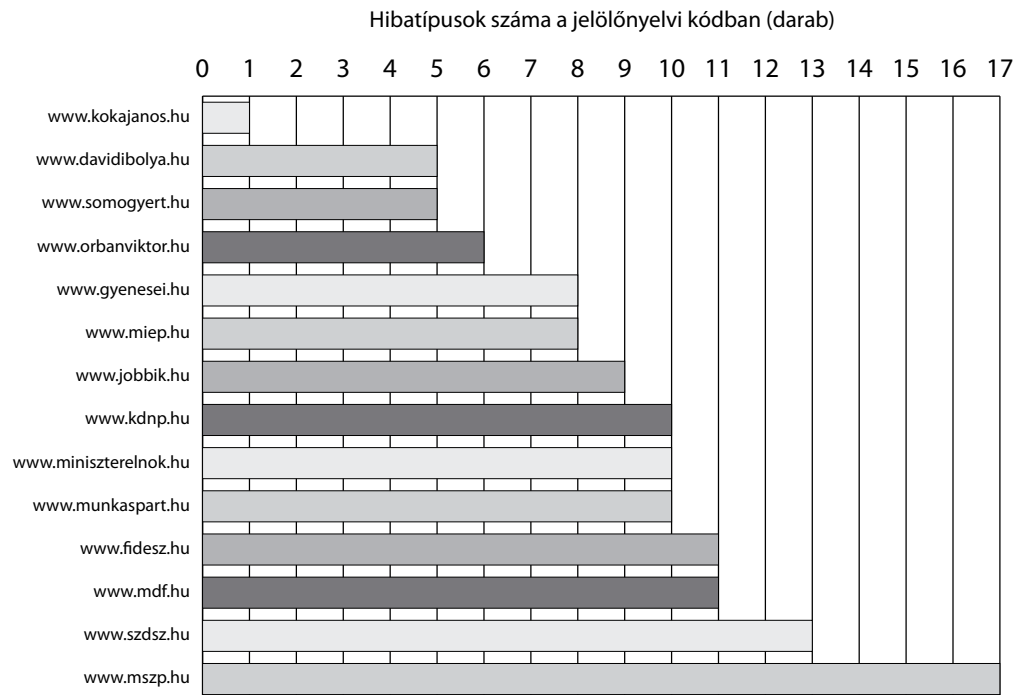
Pozitív irányban messze kiemelkedik a többi oldal közül Kóka János weboldala. Annak kódjában ugyanis mindössze 1 apró hiba van. Ha ez nem lenne, akkor az oldal megfelelné a HTML 4.01 szabványnak.

A rangsor másik végén - 576 hibával - az MSZP weboldala található.

Fontos, hogy ezekben a hibaszámokban benne van az adott oldalon található összes hibatípus összes előfordulása. Vagyis ha ugyanaz a típusú hiba többször is szerepel az adott oldalon, akkor az összesített hibaszámba mindegyik előfordulás beletartozik.

3.ábra: A vizsgált oldalak jelölőnyelvi kódjában található hibák száma

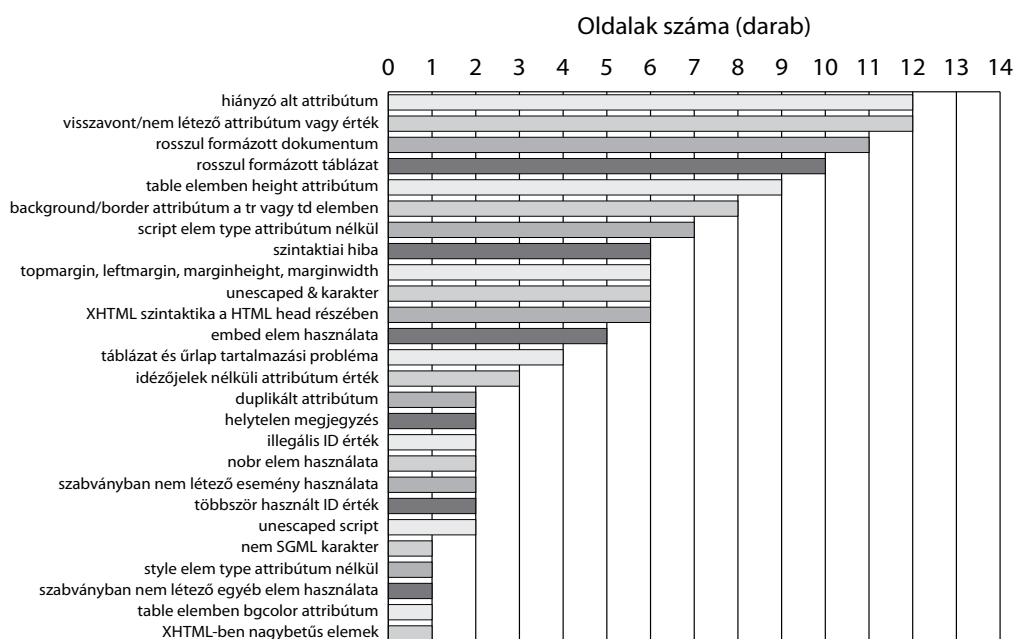

4.ábra: A vizsgált oldalak jelölőnyelvi kódjában található hibatípusok száma. (Az egyforma ponttal rendelkező oldalak ABC sorrendben vannak.)

Érdekes azonban megnézni azt is, hogy vajon a weboldalak fejlesztői ugyanazt a hibatípust többször vétették-e el, vagy az összesített hibák száma több típushiba előfordulásaiból jön össze.

Az így kialakult sorrend két végén nincs változás. Az első helyen továbbra is Kóka János weboldala található, hiszen az az 1 hiba értelemszerűen 1 típushiba 1 előfordulása. A legtöbb típushiba az MSZP honlapján található, vagyis az 576 hiba 17 típushiba előfordulásaiból származik.

Nézzük meg, melyek azok a leggyakoribb típushibák, amelyek legalább a vizsgált oldalak felében megtalálhatóak.

5.ábra: A jellegzetes jelölőnyelvi típushibák előfordulási gyakorisága a vizsgált oldalakon.

Hiányzó alt attribútum

Ez a hiba a 14 vizsgált oldalból 12-nél, vagyis a vizsgált oldalak 86%-ánál megtalálható.

Azon túl, hogy az alt attribútum a jelölőnyelvi szabványok szerint bizonyos elemeknél kötelezően megadandó, hiánya az egyik leggyakoribb és legjelentősebb akadály a hozzáférhetőség szempontjából is. A WAI WCAG 1.0 hozzáférhetőségi webszabvány alapján minden nem szöveges elemhez (pl. a képekhez) kötelező a szöveges alternatívát biztosító alt attribútum megadása.

Az alt attribútum megadása egyébként elemi szintű webfejlesztési tudást igényel, éppen ezért sajnálatos, hogy a profi fejlesztők is ennyire elhanyagolják a használatát.

Visszavont/nem létező attribútum vagy érték

Az előző hibához hasonlóan magas arányban, vagyis 14 vizsgált oldalból 12-ben szerepelnek olyan attribútumok vagy attribútum értékek, amelyek vagy már nincsenek benne a jelölő-

nyelvi szabványokban, vagy soha nem is voltak benne. Jellemzően ezek olyan attribútumok, amelyek csak egy típusú böngészőprogramban értelmesek, a többiben nem.

Rosszul formázott dokumentum

Elszomorító, hogy 14-ből 11 oldal jelölőnyelvi kódja egyszerűen rosszul van megformázva. Ez ismételtelen az elemi szintű webfejlesztési tudás hiányát veti fel bizonyos esetekben. Jellemzően kinyitatlan, lezáratlan vagy egymás átlapoló jelölőelemeket találtam ezeken az oldalakon. Nagyon gyakori az elemek helytelen (a szabványokban nem megengedett) egymásba ágyazása is.

A 14-ből 10 oldalon a táblázat jelölőelemei is rosszul vannak megadva. Ez már csak annak a tükrében is érdekes, hogy egy kivételével az összes oldal úgynevezett táblázat alapú layout-tal rendelkezik. 4 oldal esetén hibás az táblázat és az úrlap egymásba ágyazása is.

A table elemben height attribútum

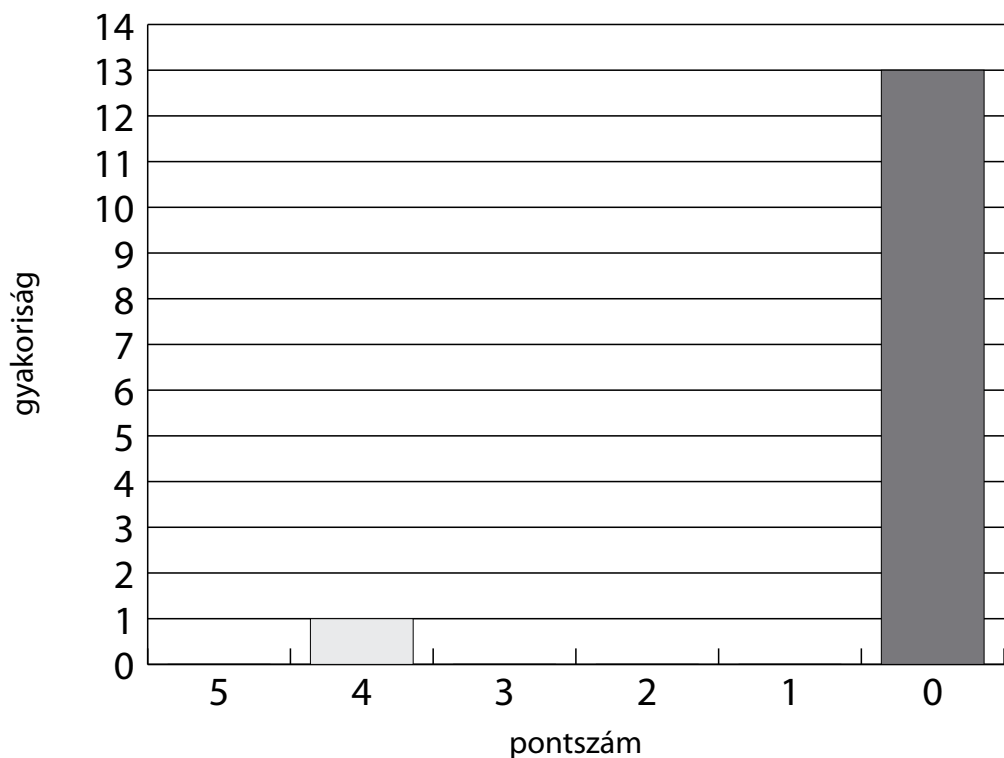
A vizsgált oldalak 64%-a (14-ből 9) a table elemben height attribútumot használ annak ellenére, hogy a jelölőnyelvi szabványokban ez nem megengedett.

A jelölőnyelvi kód vizsgálati eredményének összesítése

- A 14 vizsgált oldalból egy sem szerezte meg a maximális 5 pontot, vagyis Magyarország egyetlen pártjának vagy pártvezetőjének weboldala sem szabványos.
- A legtöbb pontot (számszerint 4-et) Kóka János weboldala érte el.
- A 14 vizsgált oldalból 13 oldal nulla pontot szerzett, ami azt jelenti, hogy ezek az oldalak minimális szinten sem felelnek meg a jelölőnyelvi szabványoknak.

	pontszám					
	0	1	2	3	4	5
www.kokajanos.hu						
www.davidibolya.hu						
www.fidesz.hu						
www.gyenesei.hu						
www.jobbik.hu						
www.kdnp.hu						
www.mdf.hu						
www.miep.hu						
www.miniszterelnok.hu						
www.mszp.hu						
www.munkaspart.hu						
www.orbanviktor.hu						
www.somogyert.hu						
www.szdsz.hu						

6. ábra: A vizsgált oldalak rangsora az elért jelölőnyelvi kód (HTML/XHTML) pontszám alapján. (Az egyforma ponttal rendelkező oldalak ABC sorrendben vannak.)

7.ábra: A jelölőnyelvi kód (HTML/XHTML) vizsgálatán elért pontszámok megoszlása

A megjelenési kód (CSS kód) minősége

A CSS kódok vizsgálatakor előállt eredmények már valamivel kedvezőbb a képet mutatnak, mint a jelölőnyelvi vizsgálat eredményei. Ez azonban csalóka kép. Részből azért, mert a CSS szintaktikája némileg egyszerűbb mint a HTML-é, így alapszintű használat mellett relatív kevesebb hibát lehet véteni benne. Másrészt értelemszerűen kevés hiba van azoknál az oldalaknál, ahol a CSS kód mérete is minimális.

A 14 vizsgált oldalból 3 semmilyen formában sem alkalmazza a CSS-t. Így a CSS vizsgálat a maradék 11 oldalra korlátozódott.

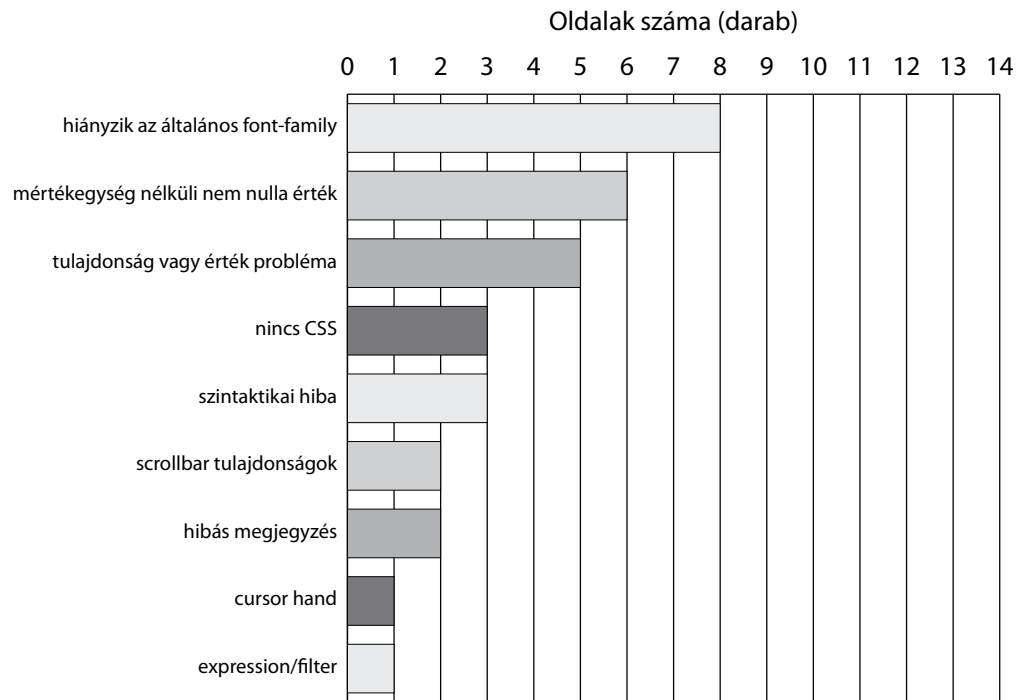
Hiba nélküli, így érvényes CSS kódja csak 1 vizsgált oldalnak, a Jobbik weboldalának van.

Megfigyelhető, hogy az a 11 vizsgált oldal, amelyik CSS-t alkalmaz, szinte csak is kizárólag alapszintű tipográfiai formázás céljából használja azt. Ezzel szemben érdekes, hogy ezek több mint 70%-ánál (11-ből 8-nál) még mindig találunk font jelölőelemet a jelölőnyelvi kódban.

CSS alapú layout-ot csak 1 vizsgált oldal, Kóka János weboldala használ.

A 11 oldalból 8-nál a betűcsalád (font-family) meghatározására szolgáló deklarációkból hiányzik az általános betűcsalád értéke, mint legvégső alternatíva. Ez ugyan nem hiba, de ellentmond a bevett CSS gyakorlattal.

A CSS-t használó oldalak 55%-ánál (11-ből 6-nál) van olyan számérték, amelynél hiányzik a mértékegység. A CSS szabvány szerint csak a 0 értéknél hagyható el a mértékegység megadása.

8.ábra: Jellegzetes CSS típushibák előfordulási gyakorisága a vizsgált oldalakon

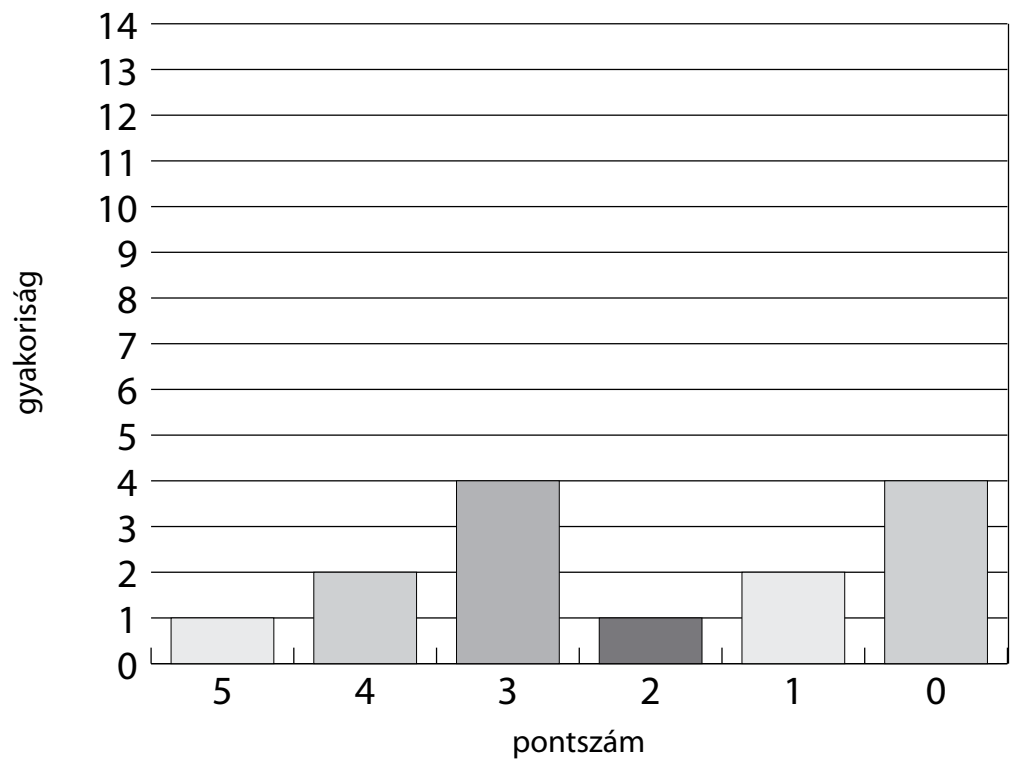
11-ből 5 oldal CSS kódjában olyan tulajdonságot vagy értéket találunk, amely nem is létezik a CSS szabványban.

A megjelenési kód vizsgálati eredményének összesítése

- A magyarországi pártok és pártvezetők weboldalai átlagosan 2,07 pontot értek el a megjelenési kódjuk alapján.
- A 14 vizsgált oldalból mindössze egy oldal, a Jobbik weboldalának CSS kódja felel meg a CSS szabványnak.
- A 14 vizsgált oldalból 3 oldal nulla pontot kapott, mert nem használ CSS-t.
- A nulla pontos oldalak között egy olyan oldal szerepel, amelyik használ ugyan CSS-t, de annyi hibával, hogy nem szerzett pontot.

9.ábra: A vizsgált oldalak rangsora az elért megjelenési kód (CSS) pontszám alapján. (Az egyforma ponttal rendelkező oldalak ABC sorrendben vannak.)

10.ábra: A megjelenési kód (CSS) vizsgálatán elért pontszámok megoszlása

A tartalom és a megjelenés szétválasztásának mértéke

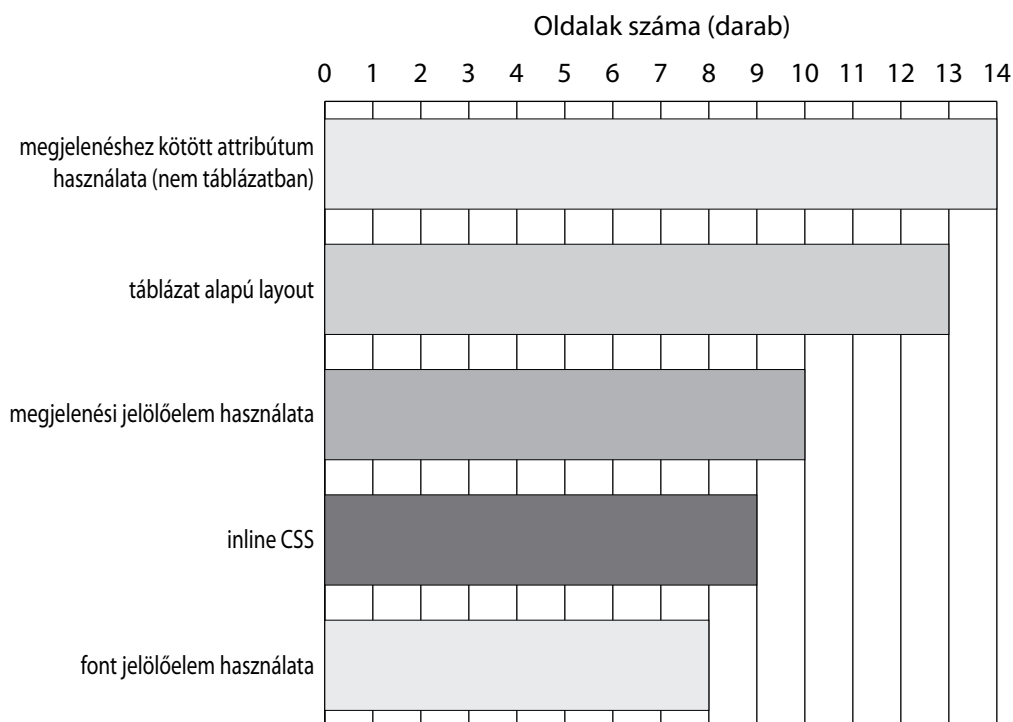
A 14 vizsgált oldal mindegyike tartalmaz olyan jelölőelemet, amihez megjelenéshez kötött attribútum tartozik. Ráadásul ezek nem is a táblázat megjelenéséhez tartoznak.

Egy kivétellel az összes többi oldal táblázat alapú layout-ot használ, ami szintén nem segíti a tartalom és a megjelenés szétválasztását. Sőt akadálymentességi szempontból a táblázat alapú layout ma már egyértelműen rossz megoldás.

A 14 vizsgált oldalból 10 használ úgynevezett megjelenési jelölőelemeket. Ezek közül néhányat ugyan megengednek a jelölőnyelvi szabványok, azonban használatuk a korábban említett elv miatt nem szerencsés.

Ugyanezen ok miatt kifogásolható a CSS inline használata is. A 14 oldalból 9 alkalmazza ezt a technikát.

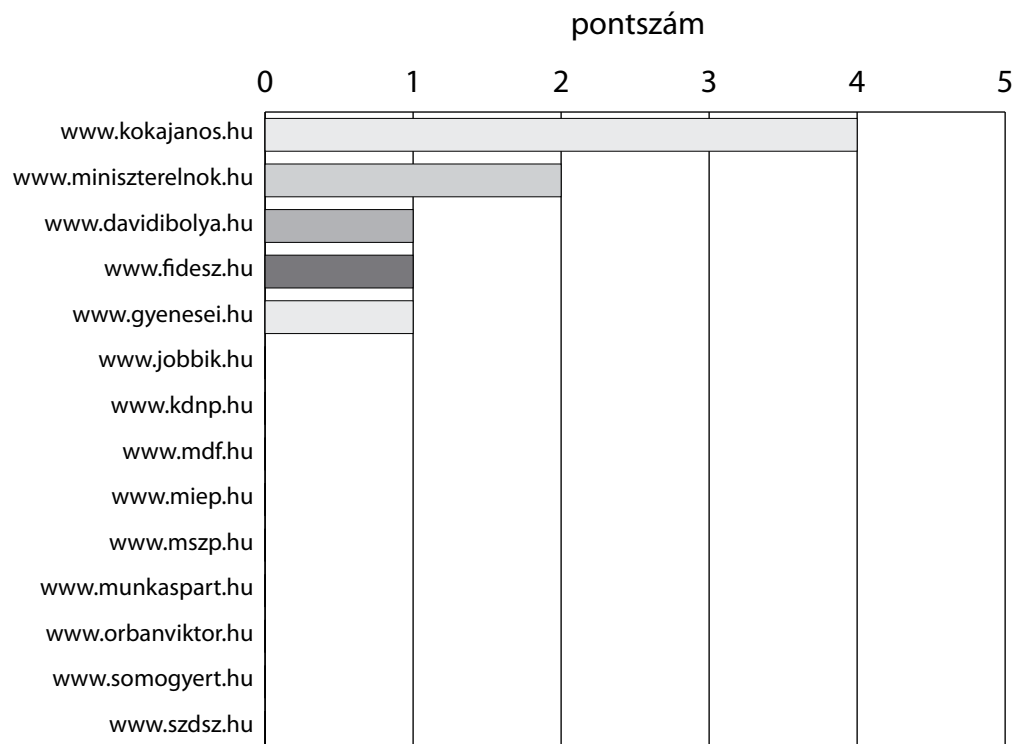
A megjelenési kód vizsgálatánál már említettem, hogy a CSS technológia elterjedése mellett is a 14 oldalból 8-nál (57%) még mindig találunk font jelölőelemet a jelölőnyelvi kódban.

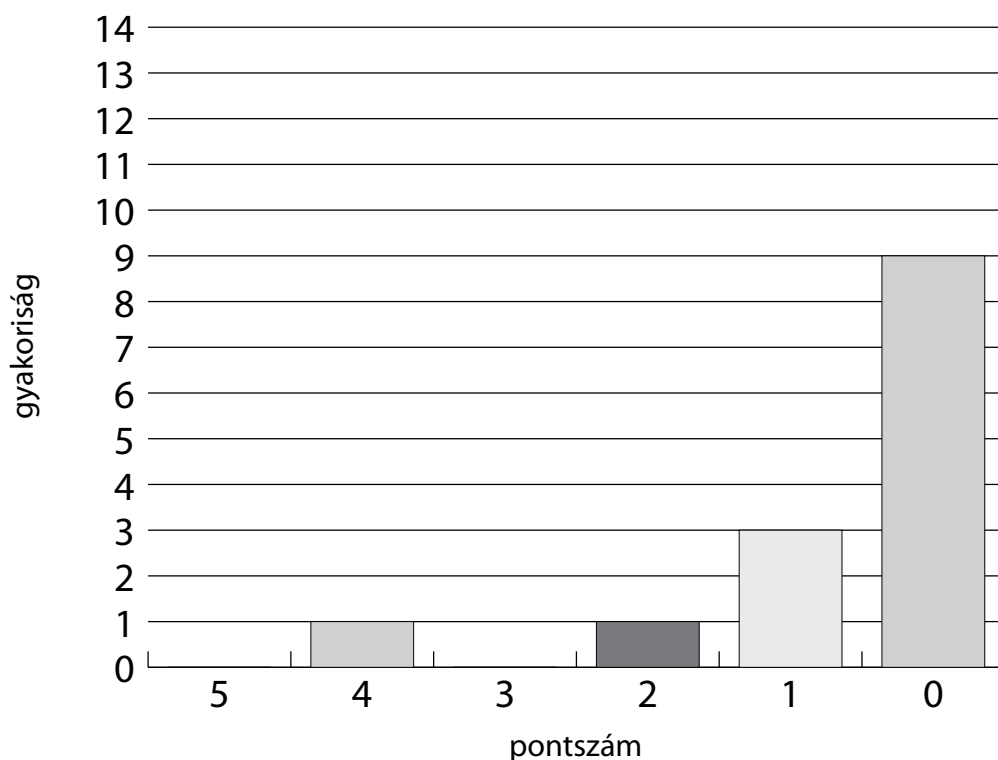
11.ábra: Jellegzetes tartalom és megjelenés szétválasztási hibák előfordulási gyakorisága a vizsgált oldalakon

A tartalom és a megjelenés szétválasztottság vizsgálati eredményének összesítése

- A magyarországi pártok és pártvezetők weboldalai átlagosan 0,64 pontot értek el a tartalom és a megjelenés szétválasztottságának mértéke alapján.
- Maximális szétválasztottság egyik vizsgált oldalon sincs.
- A legtöbb pontot (számszerint 4-et) Kóka János weboldala érte el. Ezt részben annak köszönheti, hogy ez az egyetlen oldal, amelyik nem használ táblázat alapú layout-ot.
- A 14 vizsgált oldalból 9 nulla pontot szerzett, ami azt jelenti, hogy ezeknél az oldalaknál a tartalom és a megjelenés szétválasztásának elve súlyosan sérül.

12.ábra: A vizsgált oldalak rangsora az elért tartalom és megjelenés szétválasztottságának mértéke pontszám alapján. (Az egyforma ponttal rendelkező oldalak ABC sorrendben vannak.)

13.ábra: A tartalom és a megjelenés szétválasztottságának vizsgálatán elért pontszámok megoszlása

Hozzáférhetőség

Az akadálymentes hozzáférhetőség vizsgálatokor kivétel nélkül az összes vizsgált oldal elvázta a WAI WCAG 1.0 1.1 ellenőrzőpontját. Ez az az ellenőrzőpont, amelyik kimondja, hogy minden nem szöveges elemnek biztosítani kell a szöveges megfelelőjét. A vizsgált oldalak 86%-ánál (14-ből 12-nél) több olyan elem is van, amelyhez nincs szöveges alternatíva hozzárendelve (hiányzik az `alt` attribútum).

A jól bevált megoldás szerint ha egy elem (pl. egy kép) csak a design kedvéért szerepel az oldalon (vagyis nem hordoz érdemi információt), akkor az `alt` attribútumot üres értékkel kell megadni. A vizsgált oldalak felénél találunk üres `alt` attribútummal rendelkező elemeket, azonban a 7 ilyen oldalból 6-nál ezeket helytelen módon (pl. rossz elemhez) alkalmazták.

Azoknál az elemeknél, ahol az `alt` attribútum nem üres, az `alt` attribútum szövege több esetben nem megfelelő alternatíva. A 14 vizsgált oldalból 6-nál találunk ilyen hibát.

A második leggyakoribb hozzáférhetőségi hiba a kliens oldali szkriptekhez (pl. JavaScript) és egyéb programozható objektumokhoz (pl. Flash) kötődik. A WAI WCAG 1.0 6.3 ellenőrzőpontja alapján az oldalnak alapszinten akkor is működőképesnek kell maradnia, ha ezek a felhasználó böngészőprogramjában nem támogatottak, vagy ki vannak kapcsolva. 14 vizsgált oldalból 9-nél ez a feltétel nem teljesül, vagyis komoly akadályokba ütközik az a felhasználó, akinél például a JavaScript vagy a Flash nem működik. 4 vizsgált oldalánál nem csak működésbeli, hanem tartalmi zavar is megfigyelhető ekkor.

Azoknál az oldalaknál, ahol adatok megjelenítésére használnak táblázatokat, a táblázatokat nem akadálymentesek. Legtöbbször a táblázat fejlécei hiányoznak.

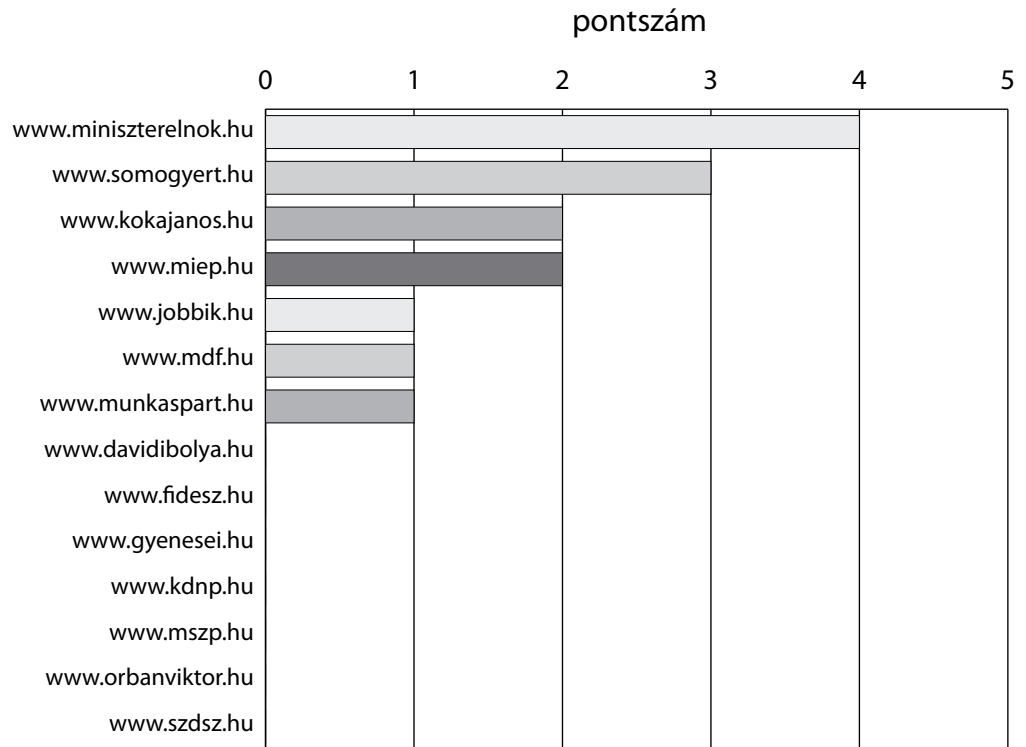
A vizsgált 14 oldalból 3 keretekre (frame-ekre) épül. Ezek közül egyik sem felel meg a WAI WCAG 1.0 12.1 ellenőrzőpontjának, mivel kereteik nincsenek címekkel ellátva.

Hozzáférhetőségi szempontból külön említést érdemel Gyurcsány Ferenc honlapja. A 14 vizsgált oldalból ez az egyetlen, ahol az oldal készítői külön verziót biztosítanak a vakok és gyengénlátók számára. Ez a megoldás a céljait tekintve üdvözlendő és több a semminél, azonban mégis felvet néhány problémát. Ezek közül az egyik az, hogy a vakbarát verzió gyakran (így ennél a honlapon is) nem akadálymentes oldalról nyílik, így már az oda történő eljutás is komoly akadályokba ütközik. De említhetnénk azt az indokot is, hogy a vakbarát verzió csak egy felhasználói csoport számára nyújt valamilyen megoldást. A hozzáférhetőség azonban szinte minden felhasználót érint, így nem megoldás, ha a felhasználókat csoportokra osztva mindegyik számára egy-egy verziót készítünk. A WAI WCAG hozzáférhetőségi szabvány 11.4 ellenőrzőpontja szerint alternatív verziót csak akkor szabad készíteni, ha minden igyekezet ellenére sem lehet az eredeti oldalt akadálymentessé tenni. Ugyanez az ellenőrzőpont mondja ki azt is, hogy az alternatív verzió ugyanazokat a funkciókat és információkat biztosítsa, mint az eredeti oldal, és az eredeti oldallal szemben ez mindenképpen feleljen meg a hozzáférhetőségi szabályoknak. Utóbbi szempontból Gyurcsány Ferenc honlapjának vakbarát verziója elfogadható, miután tartalmilag párhuzamos az eredeti oldallal és megfelel a WAI WCAG 1.0 „Level A” akadálymentességi szintnek.

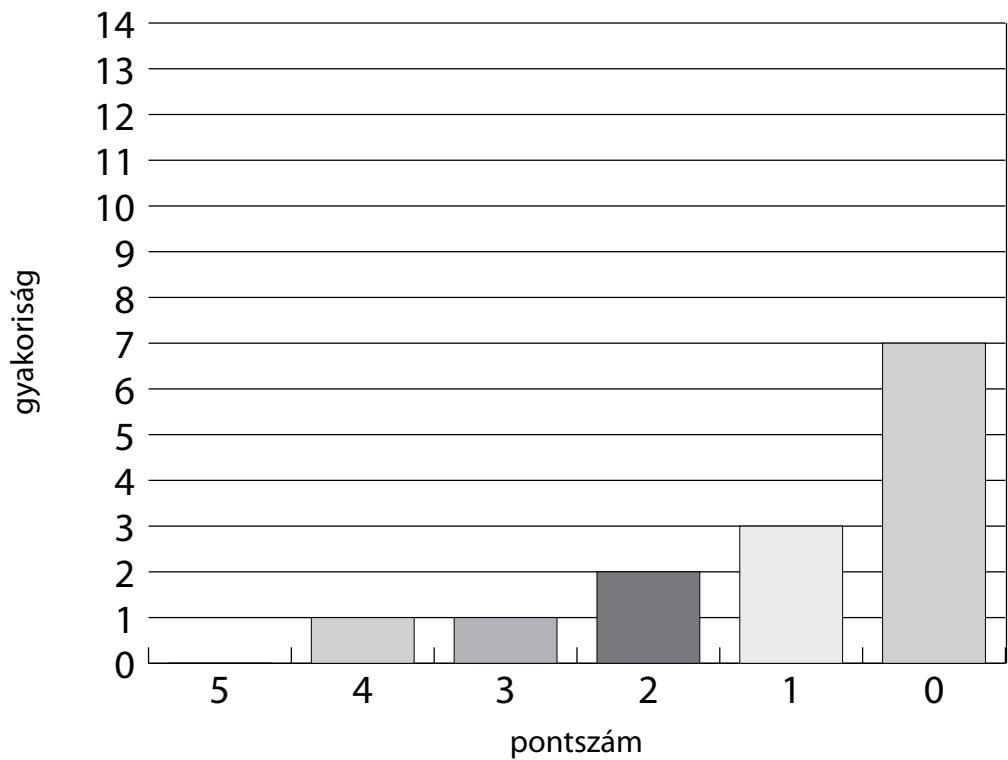
A hozzáférhetőség vizsgálati eredményének összesítése

- A magyarországi pártok és pártvezetők weboldalai átlagosan 1 pontot értek el a hozzáférhetőségük alapján.
- A magyarországi pártok és pártvezetők weboldalai minimális szinten sem akadálymentesek, mivel nem érik el az Európai Unió által megkívánt WAI WCAG 1.0 „Level A” szintet. Ez azt jelenti, hogy bizonyos felhasználói csoportok számára komoly nehézséget okoz ezen oldalak használata.
- A legtöbb pontot (számszerint 4-et) Gyurcsány Ferenc weboldala kapta. Maga az oldal 2 pontot ért el, de a tartalmilag megfelelő, akadálymentes vakbarát verzió plusz 2 pontot ért.
- A 14 vizsgált oldal fele (7 oldal) nulla pontot kapott, vagyis ezek az oldalak a minimális hozzáférhetőségi szint minimumát sem teljesítik.

Megjegyzés: *Ismételten hangsúlyozom, hogy a WAI WCAG 1.0 „Level A” szintű hozzáférhetőségi vizsgálatot csak az érintett honlapok főoldalán végeztem el. Amennyiben lehetőségem lett volna egy honlapon belül több reprezentatív oldalt is megvizsgálni, akkor - korábbi tapasztalataim szerint - az eredmények várhatóan ennél is rosszabbak lettek volna.*

14.ábra: A vizsgált oldalak rangsora az elért hozzáférhetőségi pontszám alapján. (Az egyforma ponttal rendelkező oldalak ABC sorrendben vannak.)

15.ábra: A hozzáférhetőségi vizsgálaton elért pontszámok megoszlása

A vizsgálat eredményeinek összesítése

A maximálisan megszerezhető 20 pontból a legtöbbet (számszerint 11-et) Kóka János weboldala érte el.

A maximális pontszám 50%-át, azaz 10 pontot szerzett Gyurcsány Ferenc honlapja.

Az összes többi oldal a maximális pontszám legfeljebb 30%-át érte el. A vizsgált oldalak közel 43%-a a maximális pontszám legfeljebb 15%-át.

Az átlagosan elért pontszám 4.

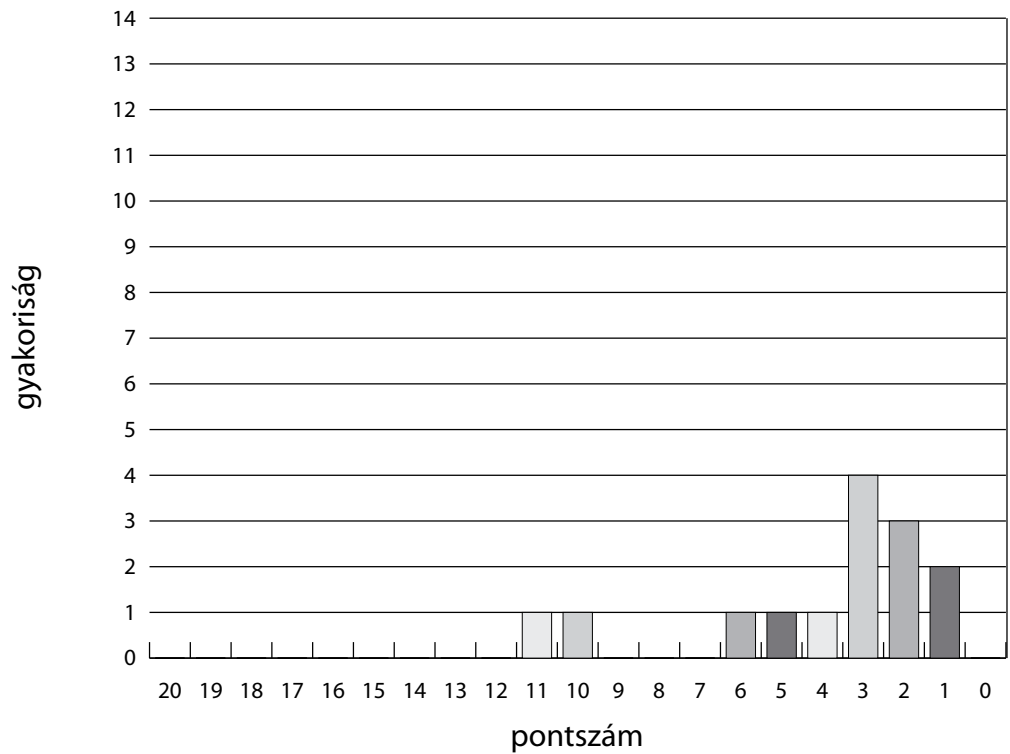
A rangsort két olyan oldal zárja, amelyek csak egy pontot szerzett.

Vizsgált honlap	DOCTYPE	Karakterkódolás	HTML hibák száma	Elért pontszámok				
				HTML	CSS	Szeparálás	Hozzáférhetőség	Összesen
www.kokajanos.hu	HTML 4.01 loose	iso-8859-2	1	4	1	4	2	11
www.miniszterelnok.hu	nincs	iso-8859-2	195	0	4	2	4	10
www.jobbik.hu	XHTML 1.0 loose	utf-8	56	0	5	0	1	6
www.gyenesei.hu	nincs	iso-8859-1	55	0	4	1	0	5
www.mdf.hu	HTML 4.01 loose	iso-8859-2	199	0	3	0	1	4
www.kdnp.hu	nincs	iso-8859-1	304	0	3	0	0	3
www.mszip.hu	HTML 4.0 loose	iso-8859-2	576	0	3	0	0	3
www.somogyert.hu	nincs	win-1250	41	0	0	0	3	3
www.szdsz.hu	nincs	iso-8859-2	164	0	3	0	0	3
www.davidibolya.hu	nincs	iso-8859-1	55	0	1	1	0	2
www.miep.hu	nincs	win-1250	145	0	0	0	2	2
www.orbanviktor.hu	nincs	iso-8859-2	82	0	2	0	0	2
www.fidesz.hu	HTML 4.0 loose	iso-8859-2	80	0	0	1	0	1
www.munkaspart.hu	nincs	win-1250	140	0	0	0	1	1

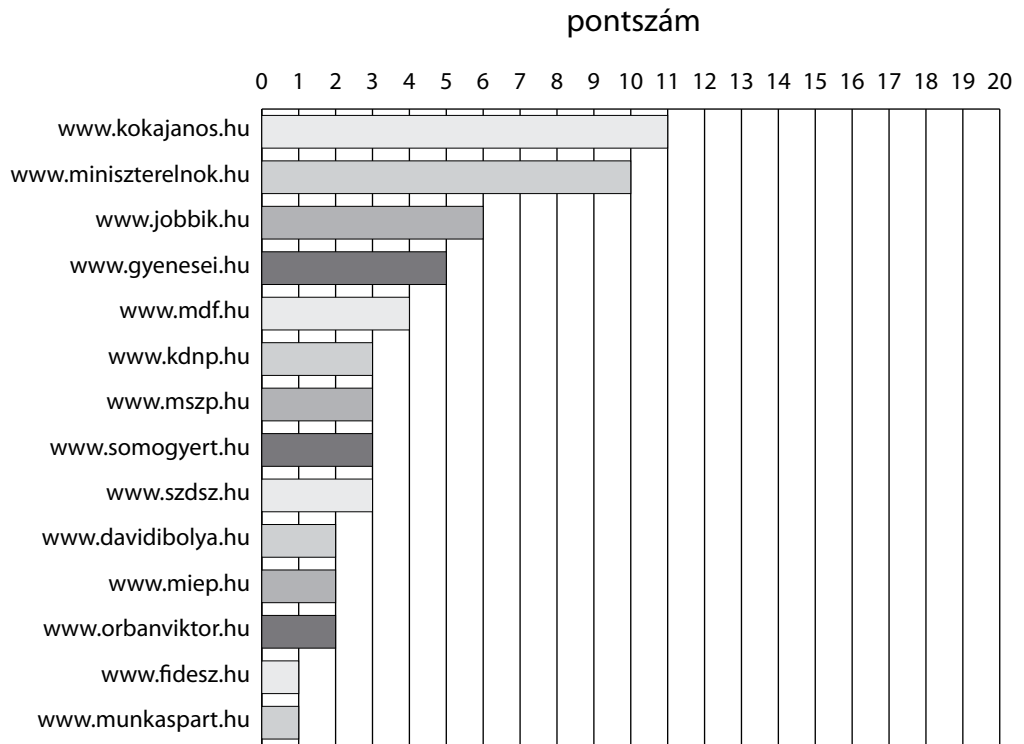
1.táblázat: A vizsgált honlapok főbb adatai és pontszámai. (A sorrendet az összesített pontszám alapján elért rangsor adja. Az egyforma ponttal rendelkező oldalak ABC sorrendben vannak.)

Az összesített pontszámok alapján megállapítható, hogy a magyarországi pártok és pártvezetők oldalainak a vizsgált szempontok szerinti minősége kifejezetten gyenge. Ezt sajnos a hazai honlapok általános minősége alapján előre lehetett sejteni.

Ahhoz, hogy a magyarországi pártok honlapjai 2010-re (vagy netán előbb) valóban szabványosak és akadálymentesek legyenek sokat kell tenni. Mindenekelőtt tudatosulnia kell minden érintettben, hogy a weboldalak megjelenési és tartalmi minőségén túl egyéb minőségi mutatók is léteznek, amikre folyamatosan figyelni kell.

16.ábra: Az összesített pontszámok megoszlása

17.ábra: A vizsgált oldalak rangsora az összesített pontszám alapján. (Az egyforma ponttal rendelkező oldalak ABC sorrendben vannak.)

REFERENCIÁK

- [1] eAccessibility. http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/policy/accessibility/index_en.htm
- [2] Internet for all: EU ministers commit to an inclusive and barrier-free information society. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/06/769>
- [3] HTML 4.01 Specification. <http://www.w3.org/TR/html401/>
- [4] XHTML™ 1.0 The Extensible HyperText Markup Language (Second Edition). <http://www.w3.org/TR/xhtml1/>
- [5] World Wide Web Consortium. <http://www.w3.org/>
- [6] W3C Markup Validation Service. <http://validator.w3.org>
- [7] Cascading Style Sheets, level 2 revision 1. CSS 2.1 Specification. <http://www.w3.org/TR/CSS21/>
- [8] W3C CSS Validation Service 2.0. <http://jigsaw.w3.org/css-validator/>
- [9] Web Accessibility Initiative. <http://www.w3.org/WAI/>
- [10] Web Content Accessibility Guidelines 1.0. <http://www.w3.org/TR/WCAG10/>
- [11] List of Checkpoints for Web Content Accessibility Guidelines 1.0. <http://www.w3.org/TR/WCAG10/checkpoint-list.html>
- [12] Unified Web Evaluation Methodology (UWEM 1.0). <http://www.wabcluster.org/UWEM1>
- [13] Evaluating Web Sites for Accessibility. <http://www.w3.org/WAI/eval/>
- [14] About the Unicode Standard. <http://www.unicode.org/standard/standard.html>
- [15] John Allsopp. The state of the Art in Australian web development. http://www.westciv.com/style_master/house/good_oil/best_practices/index.html

A SZERZŐRŐL

Szántai Károly informatikus mérnök, internet hozzáférhetőségi és használhatósági szakértő, fejlesztő, oktató. A Martin & Charles Webstandards Consulting tanácsadó cég egyik alapító tulajdonosa. Többek között üzleti és közcélú weboldalak webszabványokra vonatkozó vizsgálatával, tesztelésével és korrekciójával foglalkozik. A témáról tréningeket is tart. Saját honlapja a <http://www.szantaikaroly.hu> címen érhető el.

A MARTIN & CHARLES WEBSTANDARDS CONSULTING-RÓL

A **Martin & Charles Webstandards Consulting** budapesti székhelyű szaktanácsadó és auditor cég. Fő szakterülete az internet hozzáférhetőség (accessibility) és használhatóság (usability), a weboldalak fejlesztésére vonatkozó ISO és webszabványok, valamint ezek alapján a weboldalak minőségellenőrzése. Segítségével üzleti és közágazati ügyfelei nemzetközi szabványoknak megfelelő, könnyen használható és mindenki számára hozzáférhető, akadálymentes weboldalakot hozhatnak létre. Szolgáltatásai egyszerre jelentenek korrekciós és megelőző megoldásokat, melyek egy webhely életciklusának több kulcsfontosságú pontján is alkalmazhatók.